

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Затверджено на засіданні Вченої ради
Інституту вищої освіти НАПН України
Протокол № 2/7 від “12” лютого 2018 р.

Директор

С.А. Калашнікова

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(АНГЛІЙСЬКА)**

**для вступу на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
на здобуття наукового ступеня доктор філософії
у 2018 р.**

КИЇВ – 2018

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСТУПНИЙ ІСПИТ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-VII, «Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів», затвердженим постановою кабінету міністрів України від 1 березня 1999 року №309 (зі змінами), Умовами прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2017 році (надалі – Умови прийому), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13 жовтня 2016 р. № 1236 і зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23 листопада 2016 р. за № 1515/29654 та Правилами прийому на навчання в аспірантуру Інституту вищої освіти НАПН України у 2017 р. (надалі – Правила прийому), затвердженими рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти НАПН України (надалі – Інститут) від 22 грудня 2016 року, протокол № 12/6, передбачено складання вступниками до аспірантури вступного іспиту з іноземної мови (англійської, німецької, французької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти¹.

Володіння іноземними мовами, як засобом соціального спілкування є невід’ємною частиною суспільного розвитку нашого часу. Геополітичне положення та сучасний економічний стан України, сусідство з Європейським Союзом, а також процес інтеграції в Європу вимагають володіння іноземними мовами, як обов’язкового компонента вищої освіти.

В Україні якість освіти сучасного студента/аспіранта як майбутнього фахівця пов’язана із необхідністю оволодіння іноземними мовами, що сприятиме мобільності українських студентів/аспірантів у Європі та має відповідати міжнародним нормам щодо основних компетентностей висококваліфікованого фахівця. Програма вступного іспиту, зорієнтована у своїх вимогах на практичне володіння іноземною мовою, використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програму розроблено відповідно до Правил прийому, та призначено особам, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та вступають на навчання до аспірантури Інституту для здобуття ступеня доктора філософії.

Вступник, який підтвердив свій рівень володіння іноземною мовою на рівні B2 відповідним сертифікатом (англійської мови – або дійсним сертифікатом TOEFL / International English Language Testing System / Cambridge English Language Assessment) звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. При визначенні конкурсного балу вступника зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом. Оцінка за складений кандидатський іспит з іноземної мови може бути врахована як бал за вступний іспит (відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. № 309 «Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів»).

---

¹ Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

Вступники до аспірантури повинні демонструвати високий рівень професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності як складника діяльній компетентності (рівень B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти²).

Професійно орієнтована міжкультурна комунікативна компетентність включає знання, навички і вміння, які забезпечують кваліфіковану професійну діяльність у приватній, суспільній, професійній та освітній сферах спілкування іноземною мовою в багатонаціональному суспільстві, а також знання щодо застосування невербальних засобів спілкування (формули, графіки, жести, міміка) у міжкультурній комунікації.

Професійно орієнтована комунікативна компетентність включає володіння іноземною мовою для професійних цілей (на рівні B2), а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх, усно спілкуватися у професійному, академічному і загальнокультурному середовищах, писати деталізовані тексти різного спрямування, слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари.

Функціональна компетентність включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари.

Мовна компетентність передбачає володіння кандидатом орфографічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови.

Комунікативна мовленнєва компетентність реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності, а саме: сприймання, продукції, інтеракції або медіації (зокрема усної або, писемної). Кожен з цих типів діяльності може бути пов'язаний з текстами в усній або письмовій формах, або в обох.

До *рецептивних вмінь* належать сприймання джерел інформації (аудіювання) та читання. Вони також відіграють важливу роль у численних формах навчання (розуміння змісту доповіді, користування першоджерелами, опрацювання рекомендацій і робота з документами).

Аудіювання:	<ul style="list-style-type: none"> – розуміти запитання екзаменаторів; – розуміти короткі висловлення й коментарі екзаменаторів; – розуміти нормативне усне мовлення, живе або в запису, як на близькі, так і на незнайомі теми, які звичайно зустрічаються в особистому суспільному, академічному або професійному житті (лише надзвичайний фоновий шум, неадекватна структура висловлювання та/або вживання ідіоматизмів впливає на здатність розуміти почуте); – розуміти поживлену розмову носіїв мови; – розуміти основне з лекцій, розмов і доповідей та інших форм академічної/професійної презентації, які за змістом і
--------------------	--

² Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. - К.: Ленвіт, 2003. – С. 9-17.

	<p>лінгвістично є складними;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміти повідомлення й оголошення на конкретні та абстрактні теми, мовлення яких нормативне; – розуміти нормативне мовлення, яке здебільшого зустрічається у суспільному, професійному або академічному житті, і визначати погляди і ставлення мовця так само добре, як зміст інформації; – фіксувати потрібну інформацію в ході аудіювання; – розуміти більшість теленовін і передач про поточні справи; – розуміти документалістику, інтерв'ю тощо.
Читання:	<ul style="list-style-type: none"> – читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру; – володіти всіма видами читання (ознайомлювальним, вивчаючим, переглядовим і пошуковим); – робити висновки й умовиводи на основі переробки отриманої інформації.

До *продуктивних умінь* належать говоріння (монологічне та діалогічне), письмо та переклад. Продуктивні види діяльності виконують важливу функцію у численних академічних та професійних сферах (усні презентації, писемне тренування (навчання, завдання та доповіді). Їм належить особливе соціальне значення (судження про те, що було представлено у письмовому вигляді, або про вільне володіння говорінням чи вмінням робити усні презентації).

Говоріння (усне мовлення):	<p>Монологічне мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> – представляти себе; – володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування; – володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо); – проводити презентації; – робити коротке непідготовлене повідомлення, поєднуючи елементи опису, оповідання й міркування; – виступати на конференціях з доповідями та повідомленнями. <p>Діалогічне мовлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> – починати, вести й завершувати бесіду; – вести бесіду, демонструючи елементи розпиту, пояснення, висловлення власної думки і т.ін. – уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією/ дискусія/ диспут у ході семінарів, конференцій тощо); – фіксувати потрібну інформацію в ході спілкування.
Письмо (писемне)	<ul style="list-style-type: none"> – реалізувати на письмі комунікативні наміри: <ul style="list-style-type: none"> • писати зрозумілі, детальні тексти на ряд знайомих тем

мовлення):	<p>у межах своєї сфери інтересів, узагальнюючи й оцінюючи інформацію та аргументи з певної кількості джерел;</p> <ul style="list-style-type: none"> • робити детальні описи дійсних або уявних подій чи вражень, виділяючи зв'язки між думками у вигляді чіткого зв'язного тексту і дотримуючись стильових норм відповідного жанру; • писати твір з послідовно розгорнутою аргументацією, належним чином підкреслюючи значущі думки; • продукувати чітке, змістовне, об'ємне писемне мовлення з належним послідовним плануванням та структуруванням; • писати анотації; • писати тези/ доповіді; • використовувати правила написання слів та пунктуації. <p>* У письмовому мовленні допускається інтерференція з боку рідної мови, що не впливає на адекватність сприйняття змісту повідомлення.</p>
-------------------	--

В *інтерації* беруть участь щонайменше два індивіди. Це усний та/або писемний обмін, в якому чергуються продукція і рецепція та який може частково співпадати з усною комунікацією.

Медитативні види усної та/або писемної мовленнєвої діяльності в обох способах - рецептивному та продуктивному - роблять можливим спілкування між особами в разі неможливості з будь-яких причин спілкуватись один з одним безпосередньо. Усний або письмовий переклад, парафраз, передача змісту або запис надають третій стороні (ре)формулювання вихідного тексту, до якого ця третя сторона не має прямого доступу.

Рівень володіння іноземною мовою вступників має бути не нижче рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Структура вступного іспиту з іноземної мови та критерії оцінювання

Вступний іспит перевіряє рівень комунікативної компетентності вступника у межах професійної і фахової тематики відповідно до рівня володіння мовою B2. Іспит складається з письмової та усної частин.

Письмова робота виконується 90 хв. і включає наступні завдання:

1. Лексико-граматичний тест (20 питань).

Метою лексико-граматичного тесту є перевірка рівня сформованості лексичної та граматичної компетентностей відповідно до комунікативних потреб спілкування у межах сформульованих завдань, а саме здатність самостійно обирати і конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають ситуації спілкування.

Зміст тестових завдань подається на автентичних зразках фахового мовлення та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування у сфері вищої освіти.

Тестове завдання 1. Кандидати мають заповнити пропуски в реченні/тексті, обираючи одну мовну одиницю з чотирьох запропонованих. Кількість пропущених мовних одиниць – 10. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал; максимальна кількість балів – 10.

Тестове завдання 2. Кандидати мають заповнити пропуски в тексті одним словом (повнозначним або граматичним), що відповідає контексту. Кількість пропущених слів – 10. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали; максимальна кількість балів – 20.

Максимальна кількість балів за лексико-граматичний тест – 30.

Тестові завдання базуються на професійно орієнтованих та фахових текстах, що можуть бути різними за стилем, жанром і тематикою.

Під час виконання тесту користуватися будь-якими довідниковими джерелами, включаючи словники, **не дозволяється**.

Час виконання тесту – 30 хвилин.

2. Читання статті за фахом (2000 знаків) та надання відповідей на питання.

Тестові завдання, що пропонуються кандидатам, спрямовані на перевірку рівня сформованості компетентності в читанні, а саме: детальне розуміння змісту прочитаного, вміння встановлювати значення лексико-граматичних одиниць на основі контексту, знання засобів організації дискурсу. Завдання орієнтується на різні стратегії читання: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчаюче читання) та пошук окремих фактів (вибіркове читання).

Оцінюється рівень розуміння іноземної мови, уміння вступника узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова та визначати значення незнайомих слів за контекстом або словотворчими елементами, аналізувати і зіставляти інформацію, добирати синоніми, фразові дієслова відповідно до контексту, розуміти логічні зв'язки у тексті.

Кількість текстів – 1; кількість запитань – 10; кількість варіантів відповіді – 4. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

Максимальна кількість балів за читання статті – 20.

Час виконання завдання з читання – 25 хвилин.

3. Реферування статті (1000 знаків).

Повний аналіз газетної статті з визначенням основної ідеї статті та проблемних питань, які піднімаються автором статті, вживаючи стандартні кліше для реферування статті та активу лексику за тематикою наукової статті.

Оцінюється рівень розуміння автентичних текстів; уміння знаходити та аналізувати необхідну інформацію, робити висновки з прочитаного; розуміти намір автора, виділяти головну думку/ідею, диференціювати основні факти і другорядну інформацію; аналізувати і зіставляти інформацію, розуміти логічні зв'язки між частинами тексту.

Максимальна кількість балів за реферування статті – 10.

10-9 балів – самостійний, логічний, граматично правильне письмове реферування прочитаної статті з максимальним використанням нових слів та виразів, а також стандартних кліше для реферування.

8-7 балів – самостійний, логічний, граматично правильний письмовий переказ прочитаного із середнім застосуванням нових слів та виразів, а також стандартних кліше для реферування.

6-5 балів – самостійний, загалом граматично правильний письмовий переказ прочитаного з мінімальним застосуванням нових слів та виразів без використання стандартних кліше для реферування.

4-0 балів – граматично неправильний усний і письмовий переказ прочитаного без застосування нових слів, виразів та стандартних кліше для реферування.

Час виконання реферування статті – 15 хвилин.

4. Письмо. Написання есе на тему актуальності наукового дослідження (150 слів / 10-15 речень).

Завдання, що пропонуються кандидатам, перевіряють рівень володіння нормами сучасного писемного мовлення, здатність успішно виконувати комунікативні завдання в письмовій формі, писати зрозумілі, деталізовані тексти різного спрямування, пов'язані з особистою та професійною сферами, користуватися базовими засобами зв'язку для поєднання висловлювань у чіткій, логічно об'єднаний дискурс.

Оцінюється вміння писати у стандартному форматі деталізовані завдання з високим ступенем граматичної коректності, ідентифікувати та вибрати правильні формулювання для вживання в мові лексичних одиниць та граматичних конструкцій у процесі писемного спілкування, писати вступ/висновки, організовувати текст як послідовність абзаців та користуватися логічними сполучниками для поєднання абзаців в єдиний текст.

Кандидати мають написати есе на тему наукового дослідження.

Максимальна кількість балів за письмове завдання – 20.

20-18 балів – за умови успішного розв'язання поставленого комунікативного завдання, для якого характерне продукування логічно пов'язаних і граматично правильно оформлених писемних висловлювань широкого діапазону, багатство словникового запасу, вжитого відповідно до комунікативної ситуації. Допускається 1-2 незначні лексичні або орфографічні помилки, які не заважають загальному розумінню написаного.

17-15 балів – за умови успішного розв'язання поставленого комунікативного завдання, для якого характерне продукування логічно пов'язаних і граматично правильно оформлених писемних висловлювань широкого діапазону, хороший для поданої комунікативної ситуації словниковий запас. Допускається 1-2 незначні граматичні помилки (вживання артиклів, ступені порівняння прислівників та прикметників, неточний добір модального дієслова), 2-3 незначних лексичних або орфографічних помилок, які не заважають загальному розумінню написаного.

14-12 балів – за умови розв'язання поставленого комунікативного завдання, для якого характерне продукування зв'язних граматично правильно оформлених писемних висловлювань, достатній словниковий запас, що

дозволяє виконати комунікативне завдання. Допускається вживання 1-2 грубих граматичних помилок (часові форми дієслова, узгодження часів, узгодження підмета і присудка) та кілька лексичних помилок, які не заважають розумінню написаного.

11-9 балів – за умови часткового розв'язання поставленого комунікативного завдання, в якому переважають однотипні речення, лексичні помилки, які свідчать про недостатній словниковий запас, системні грубі граматичні помилки, значна кількість орфографічних помилок, що вкупі ускладнює процес сприйняття написаного.

8-0 балів – за умови нерозв'язання поставленого комунікативного завдання, для якого характерні системні грубі лексичні й граматичні помилки, дуже обмежений словниковий запас, значна кількість орфографічних помилок, які значною мірою ускладнюють процес сприйняття написаного.

Час виконання письмового завдання – 20 хвилин.

Усна частина (виконання до 20 хв):

1. Монологічне мовлення за темою дослідження.

Максимальна кількість балів за монологічне мовлення – 10.

2. Діалогічне мовлення за цією темою (бесіда з екзаменаторами).

Оцінюється рівень сформованості вміння вступника підтримувати діалог, поводитись адекватно в різних ситуаціях, висловлювати думки щодо широкого кола тем, продукувати монолог, виконувати широку низку мовленнєвих функцій і реагувати на них, гнучко користуючись загальноживаними фразами.

Максимальна кількість балів за діалогічне мовлення – 10.

Користування довідковою та допоміжною літературою не передбачено.

Контроль іншомовної комунікативної компетентності у говорінні передбачає визначення рівня сформованості мовних навичок діалогічного та монологічного мовлення: здатності продукувати чіткий, детальний монолог з широкого кола тем, реагувати та розпізнавати суттєво важливу інформацію під час детальних обговорень, бесід; виконувати широку низку мовленнєвих функцій і реагувати на них, гнучко користуючись загальноживаними фразами.

Вимоги щодо практичного володіння іноземною мовою

Вступник повинен писати у стандартному форматі деталізовані завдання з високим ступенем граматичної коректності, ідентифікувати та вибирати правильні формулювання для вживання в мові лексичних одиниць та граматичних конструкцій у процесі писемного спілкування, писати вступ/висновки, організовувати текст як послідовність абзаців та користуватися логічними сполучниками для поєднання абзаців в єдиний текст.

Під час спілкування з екзаменатором (співбесіди)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Бали	100-90	89-75	74-60	59-0
Оцінка	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003. – 260 с.
2. Bezzabotnova, Olga. Bogolepova, Svetlana. Gorbachev, Vasiliy, etc. English for Academics. A communication skills course for tutors, lecturers and PhD students. British Council, Cambridge University Press, 2014. – 175 p.
3. Hewings, Martin. Thaine, Craig. McCarthy, Michael. Cambridge Academic English. Cambridge University Press, 2012. – 170 p.

Додаткова література

1. Clark, Sarah. Espinosa, Tamsin. Fletcher, Craig. Gooch, Fred. Henstock, Claire. Matthews, Blair. McNair, Alistair. McSweeney, Neil. Walsh, Clare. Skills and Language for Study. Level B2 Intermediate. Cambridge University Press, 2012. – 170 p.
2. Hewings, Martin. Advanced Grammar in Use: A Self-Study Reference and Practice Book for Advanced Learners of English (3d edition). CUP, 2013 . – 304 p.
3. Ibbotson, Mark. Cambridge English for Engineering. Cambridge University Press, 2010. – 112 p.
4. Lambert, Jeanne. Bohlke, David. Lockwood, Robyn Brinks, Hartmann, Pamela. Final Draft, Level 1. Cambridge University Press, 2015. – 175 p.
5. McCarthy, Michael. O'Dell, Felicity. Academic Vocabulary in Use. CUP, 2008 . – 176 p.
6. Tamzen, Amer. Cambridge English for scientists. Cambridge University Press. – 2011. – 128 p.
7. Williams, Ivor. English for Science and Engineering, 2007. Heinle, Cengage Learning. – 106 p.